

23.5.2024

Valtakunnallinen turvallisuustapahtuma 2024 -
Turvallisuutta alueellisella yhteistyöllä.

Nuoriso- ja katujengi-
rikollisuuden ehkäisy

Kansalliset ohjelmat nuoriso- ja jengi- rikollisuuden ehkäisemiseksi; viranomaisten yhteistyö hyvinvointialueilla ja kunnissa

Järvinen, Saija & Malja, Marjo

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Pohdittavaksi

- Katsaus kansallisiin nuorisoriikollisuutta ja nuorten hyvinvointia käsitteleviin ohjelmiin
- Miten alueelliset ja kansalliset toimijat voisivat lisätä vuoropuhelua?
 - että yhteiset tavoitteet asetetaan ja saavutetaan yhdessä
- Toimiiko yhteistyö paikallisella tasolla, kunnan ja hyvinvointialueen kesken? Miten vältetään päällekkäinen työ? Kuka koordinoi?
- Hyödynnetäänkö olemassa oleva osaaminen tukemaan hyvinvointialueen käytännön työtä? Miten seuranta- ja tutkimustietoa saadaan hyödynnettyä alueellisella tasolla?

Nuorisorikollisuus

- Kyselytutkimusten mukaan nuorisorikollisuus on vähentynyt huomattavasti viime vuosikymmeninä
- Myös poliisin tietoon tulee entistä vähemmän nuorten rikoksia
- Poliisi on kuitenkin kirjannut enemmän väkivaltaa ja ryöstöjä 2019—
- Erityisen voimakasta tilastoidun rikollisuuden kasvu on alle 15-vuotiaiden väkivaltarikoksissa
- Rikokset keskittyvät pienelle osalle nuoria, joilla paljon riskitekijöitä taustalla ja kontakteja eri viranomaisiin.
- Katujengejä tunnistettu, miten ehkäistään niihin rekrytoituminen

Nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisy

- Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa nuoriso- ja jengirikollisuuden lisääntyminen tunnistetaan vakavaksi ongelmaksi. Sen torjumiseksi hallitus toteuttaa laajan joukon sekä niin sanottuja kovia että pehmeitä toimenpiteitä.
- Ilmiöön puuttuminen vaatii *moniammatillista otetta*.
- Muutokseen otetaan mukaan koko yhteiskunta, lähtien kotien ja vanhempien kasvatustuusta tuesta sekä syrjäytymisen ja syrjinnän vastaisesta työstä aina kotoutumis- ja maahanmuuttopolitiikkaan saakka.

Kansalliset ohjelmat yhteisen tavoitteen tukena

- Toimenpideohjelma nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi rakentuu ensisijaisesti nuoriso- ja jengirikollisuutta koskevista hallitusohjelmakirjauksista huomioiden ne kirjaukset, joissa tuodaan esille *kotoutumisen, nuorten syrjäytymisen ehkäisemisen ja mahdollisimman varhaisen puuttumisen ja tuen tärkeys*.
- Muut teemaa käsittelevät, aikaisemmat raportit ja selvitykset, kuten
 - toistuvan ja vakavan nuorisorikollisuuden ehkäisyn aukkopaikkoja tunnistaneen poikkihallinnollisen työryhmän raportti (OM 2023:30),
 - Väkivallaton lapsuus -ohjelman väliarviointi (STM 2023:17) ja katuväkivallan ehkäisemiseen liittyvät toimet,
 - Valtion nuorisotyön ja -politiikan VANUPO 2024—2027 -ohjelma (OKM 2024)
 - Pohjoismaisia ja kansainvälisiä malleja koskeneet selvitykset.

Nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisy ja torjunta

- Toimenpideohjelma sisältää
 - toimia **nuorisorikollisuuden ehkäisyyn**, ja niissä keskitytään **riskiryhmiin ja rikoksiin jo syyllistyneisiin**.
 - **kohdennettuja toimia lapsille ja nuorille katujengeihin rekrytoitumisen ehkäisemiseen**
 - **nuorten aikuisten muodostamien katujengien rikollisuuden torjuntaan (tehokas paljastaminen, tutkinta sekä rikosvastuuseen saattaminen)**
- Juurisyihin vaikuttaminen; **ehkäistään yleisesti nuorten ja erityisesti maahanmuuttajataustaisten nuorten syrjäytymistä**: elinolosuhteet, osallisuuden kokemus ja nuorten ajankäytön suuntaaminen laillisiin toimintoihin (opiskeluun, työhön jne.)

Toimenpidekokonaisuudet

1. Tuetaan lapsia, nuoria ja perheitä jo varhaisessa vaiheessa
2. Puututaan nuorten rikolliseen käyttäytymiseen nopeasti ennen rikosprosessia, sen aikana ja sen jälkeen
3. Lisätään nuorten ja huoltajien vastuuta rikoksella aiheutetuista vahingoista
4. Parannetaan viranomaisyhteistyötä ja tiedonvaihtoa viranomaisten välillä
5. Tehostetaan rikosprosessia nuoriso- ja katujengirikollisuuden torjumiseksi
6. Kiristetään rangaistuksia
7. Lisätään nuorten rikosseuraamukseen velvoittavuutta
8. Ehkäistään katujengeihin liittymistä yhteisöissä ja alueilla
9. Hyödynnetään tutkimustietoa

Turvalliset kadut ja Väkivallaton lapsuus

- [Väkivallaton lapsuus –suunnitelmatyö](#) on kaikkien hallinnonalojen yhteistä työtä.
 - Väliarvioinnissa lisättiin nuorten katuväkivaltaa koskevaa osuus
 - Uuden kauden valmistelu käynnistyy syksyllä 2024
- [Turvalliset kadut](#)
 - Terveiden edistämisen määrärahalla toteuttavilla toimenpiteillä pyritään vuosina 2024–2026 ehkäisemään nuorten katuväkivaltaa ja edistämään turvallisuutta primääri-, sekundaari- ja tertiääriprevention tasoilla.
 - **Vuoden 2025 määrärahan hakuaika on 13.5.–14.6.2024**
 - Määrärahaa voivat hakea muun muassa kunnat, hyvinvointialueet, oppilaitokset ja järjestöt.

Turvalliset kadut -kokonaisuus rakentuu viidestä toimenpiteestä:

- Parannetaan sote- ja sivistystyön ammattilaisten tietopohjaa ja toimintakäytäntöjä (primääripreventio)
- Vahvistetaan lasten ja nuorten yhteisöllistä osallisuutta ja kasvuympäristöjen sosiaalista koheesiota (primääripreventio)
- Kutsutaan levottomaksi tunnistetuilta alueilta nuoria ja vanhempia mukaan ehkäisemään katuväkivaltaa ja jengiytymistä. Kehitetään tapoja reagoida nopeasti ongelmiin (sekundääripreventio)
- Vähennetään rikollisjengien mahdollisuuksia rekrytoida nuoria jäseniä (tertiääripreventio)
- Tuetaan koulukodeissa ja vaativan tuen lastensuojelulaitoksissa asuvien nuorten hyvinvointia ja tulevaisuudensuunnitelmia (tertiääripreventio)

Turvalliset kadut -määrärahaa on vuodelle 2025 jaossa yhteensä 2 500 000 euroa

Vuoden 2025 haussa kaksi painopistettä:

Painopiste 4a: Vahvistetaan lasten ja nuorten yhteisöllistä osallisuutta ja kasvuympäristöjen yhteisöllisyyttä (primääripreventio)

- Tavoitteena on lisätä nuorten yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta alueella sekä ehkäistä rikollisuutta. Toiminnan tulee olla monitoimijaista, sen tulee linkittyä kouluun ja mukana tulee olla myös muita toimijoita, kuten järjestöjä tai esimerkiksi kunnan kirjasto- tai nuorisopalvelut. Osana toimintaa kuullaan alueen nuoria ja heidän huoltajiaan sekä osallistetaan heitä osaksi toimintaa.

Painopiste 4b: Vahvistetaan alueellisia asiantuntijatiimejä nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi ja katuväkivallan ennaltaehkäisemiseksi (sekundääripreventio)

- Tavoitteena on lisätä nuorten hyvinvointia ja ennaltaehkäistä katuväkivaltaa. Kehitetään ankkuritiimejä tai vastaavia nopeasti ongelmiin reagoivia asiantuntijatiimejä alueilla, joiden turvallisuutta halutaan lisätä. Lisäksi kehitetään käytäntöjä, joilla varmistetaan turvallisen aikuisen tuki ja rinnallakulkijuus sekä tarvittava ammatillinen apu haavoittuvassa asemassa olevalle nuorelle. Kehittämistyön tulee kohdentua monitoimijaisen jalkautuvan työn kehittämiseen paikallisesti. Toiminnan kehittämisessä tulee huomioida nuorten näkökulma. Rikos- ja riita-asioiden sovittelutoimintaa tulee hyödyntää tarpeenmukaisesti.

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma

Nuorisopoliittiset tavoitteet

- **Kolme tavoitekoria, joiden alla yhteensä kahdeksan tavoitetta ja 40 toimenpidekokonaisuutta**
- **Kori III:** Nuorten hyvinvointia tuetaan osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta vahvistamalla
 - Tavoite 6: Nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon paranevat
 - Tavoite 7: Nuorten turvallisuuden tunne ja turvallisuus vahvistuvat
 - Tavoite 8: Yhteisöllisyyttä, yhdenvertaisuutta ja resilienssiä nuorten elämässä tuetaan
- Keskeiset osallistuvat ministeriöt: OM, SM, YM, VM, STM & OKM

Nuorten kuulemisen tuloksista:
nuorten syrjäytymisen vähentäminen,
tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Kori III: Nuorten hyvinvointia tuetaan osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta vahvistamalla

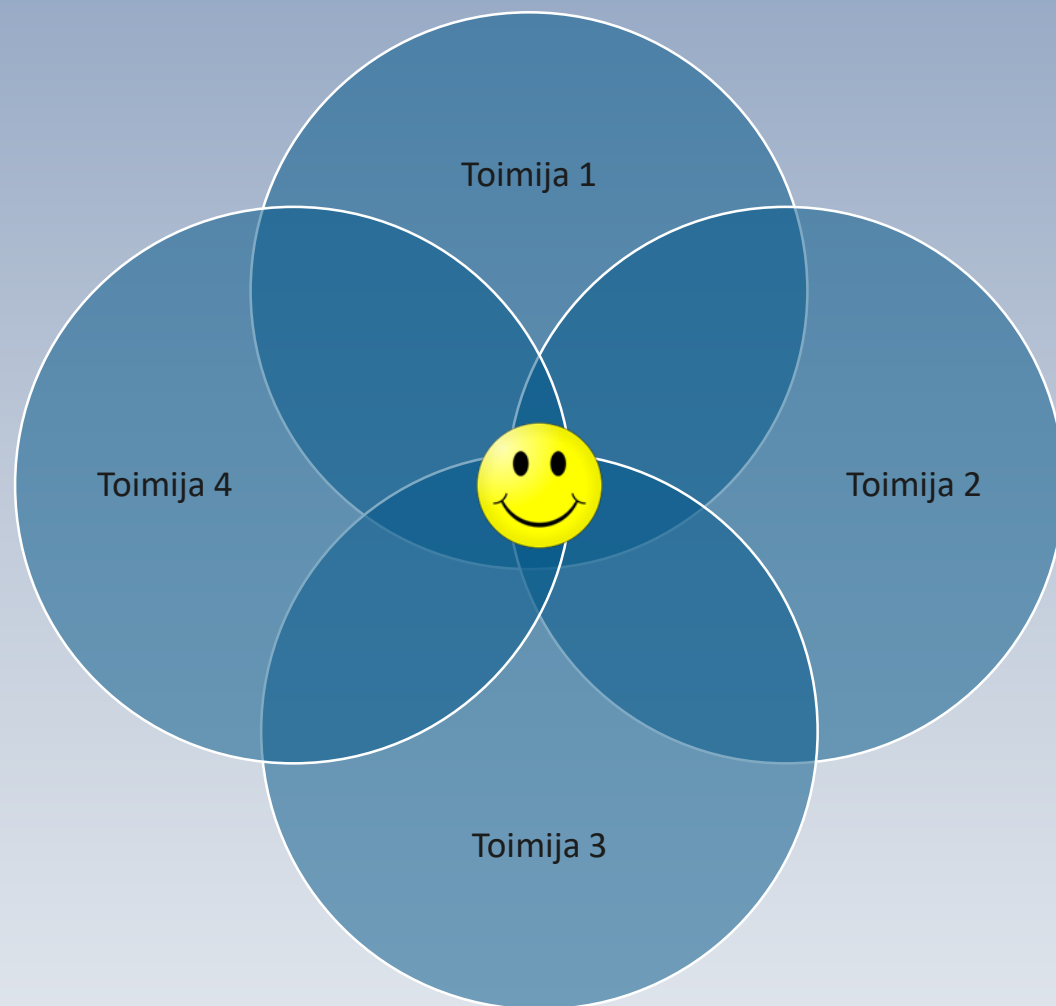
Tavoite 8 - yhteisöllisyys, yhdenvertaisuus ja resilienssi lisääntyvät, toimenpiteet:

- Resilienssin vahvistaminen nuorisotyön keinoin – Kuntien lisäksi kolmannen sektorin toimijat, seurakunnat ja muut uskonnolliset yhteisöt ovat merkittävä tuki nuorten resilienssin vahvistamisessa. Kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävää nuorisotyötä kehitetään edelleen nuorten yhteisöllisyyden vahvistamiseksi.
- Nuorten harrastus- ja kansalaistoiminnassa esiintyvään häirintään ja syrjintään puututaan Et ole yksin -palvelun toimintaa vahvistamalla ja laajentamalla. Vahvistetaan yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja tasa-arvoa liikunnan, kulttuurin ja nuorisoalan toimin (koulutukset, valtionavustustoiminta ja yhdenvertaisuussuunnitelmat).
- Edistetään yleisten kirjastojen toimintaa nuorten monipuolisten lukutaitojen vahvistajana. Huomioidaan erityisesti lukuvaikeuksia kokevat nuoret.
- Kehitetään liikunnan ja kulttuurin keinoja maahanmuuttajataustaisten nuorten integroimisessa osaksi yhteiskuntaa.
- Sovitetaan VANUPO:n ja [Suomi liikkeelle -ohjelman](#) tavoitteet yhteen.

KOKONAISVASTUU NUOREN TILANTEESTA

Moniammatillinen tiimityö

Lisää aiheesta

- [Ohjelmatyö ja moniammatillinen tuki rikosten ehkäisyssä. Rikosten ennaltaehkäisyhankkeen 2020-2022 loppuraportti](#)
- [Taustalla rikos, edessä muutos : Suositukset viranomaisten saumattomalle yhteistyölle rikostaustaisten yhteiskuntaan kiinnittymisessä](#)
- [Koulutuskokonaisuus moniammatillisesta yhteistyöstä rikollisuudesta irrottautumiseksi ja palvelujärjestelmästä](#) (NUKO) Laureassa
- Tulossa KRIMO:n vaikuttavuustutkimus

Lisätietoja

Neuvotteleva virkamies Saija Järvinen, p. 0295 150 352,
saija.jarvinen@gov.fi

Sosiaalineuvos Marjo Malja, 0295 163 581, marjo.malja@gov.fi

Kiitos!

